TEISINGUMO TEISMO (antroji SPRENDIMAS

2005 m. sausio 20 d.*

Byloje C-27/02

dėl *Oberlandesgericht Innsbruck* (Austrija) 2002 m. sausio 14 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2002 m. sausio 31 d., pagal 1971 m. birželio 3 d. Protokolą dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Petra Engler

prieš

Janus Versand GmbH,TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai C. Gulmann ir R. Schintgen (pranešėjas),

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas F. G. Jacobs,
sekretorė M.-F. Contet, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gegužės 26 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— P. Engler, atstovaujamos advokatų K.-H. Plankel ir S. Ganahl,

— *Janus Versand GmbH*, atstovaujamo advokato A. Matt,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer, padedamo advokato A. Klauser,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud ir W. Bogensberger,

susipažinęs su 2004 m. liepos 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo (OL L 304, p. 1, ir iš dalies pakeistas tekstas p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo (OL C 15, 1997, p. 1, toliau – Briuselio konvencija) 5 straipsnio 1 ir 3 punktų bei 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas byloje tarp Austrijos pilietės P. Engler, kurios nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lustenau (Austrija), ir pagal Vokietijos teisę įsteigtos prekes pagal užsakymus paštu parduodančios bendrovės *Janus Versand GmbH* (toliau – *Janus Versand*), kurios buveinė yra Langenfeld (Vokietija), dėl ieškinio, kuriuo buvo siekiama P. Engler iš *Janus Versand* priteisti prizą, nes jai asmeniškai adresuotame laiške ši bendrovė sudarė įspūdį, jog P. Engler jį laimėjo.

Teisinis pagrindas

Briuselio konvencija

3 Jurisdikcijos taisyklės yra nustatytos Briuselio konvencijos II skyriuje, kurį sudaro 2–24 straipsniai.

4 Briuselio konvencijos 2 straipsnio pirmoji pastraipa, esanti II skyriaus 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos", numato tokią pagrindinę taisyklę:

„Atsižvelgiant į šios Konvencijos nuostatas, Susitariančiojoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliama tos valstybės teismuose."

5 Briuselio konvencijos 3 straipsnio pirmoji pastraipa, esanti tame pačiame skirsnyje, nurodo:

„Susitariančiojoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims byla gali būti keliama kitos Susitariančiosios valstybės teismuose tik pagal taisykles, išdėstytas šios antraštinės dalies 2–6 skirsniuose."

6 Briuselio konvencijos 5–18 straipsniuose, sudarančiuose II skyriaus 2–6 skirsnius, numatytos specialios, imperatyvios ar išimtinės jurisdikcijos taisyklės.

7 Pagal Briuselio konvencijos II skyriaus 2 skirsnio „Speciali jurisdikcija" 5 straipsnį:

„Susitariančiojoje valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui byla kitoje Susitariančiojoje valstybėje gali būti keliama:

1) dėl dalykų, susijusių su sutartimi – atitinkamos prievolės vykdymo vietos teismuose; <...>

<...>

3) dėl dalykų, susijusiu su civilinės teisės pažeidimais, deliktu ar tariamu deliktu – vietos, kurioje buvo padarytas pažeidimas, teismuose;

<...>"

8 To paties Briuselio konvencijos II skyriaus 13–15 straipsniai sudaro 4 skirsnį „Jurisdikcija byloms dėl vartotojų sutarčių".

9 Briuselio konvencijos 13 straipsnis numato:

„Bylose dėl sutarties, kurią asmuo sudarė ne tam tikslui, kuris gali būti laikomas susijusiu su jo veikla ar profesija, toliau – vartotojas, jurisdikcija nustatoma pagal šį skirsnį, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jei tai yra:

1) prekių pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartis; arba

2) dalimis grąžinamos paskolos arba kurio nors kito kreditavimo tipo sutartis prekėms pirkti; arba

3) prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sutartis, ir jeigu:

a) valstybėje, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, iki sutarties sudarymo jis gavo konkretų pasiūlymą arba sužinojo apie jį iš reklamos;

ir

b) toje valstybėje vartotojas ėmėsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti.

Jeigu vartotojas sudaro sutartį su šalimi, kuri kurioje nors Susitariančioje valstybėje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės, bet vienoje iš Susitariančiųjų valstybių turi filialą, agentūrą ar kitą įstaigą, tai kilus ginčams dėl to filialo, agentūros ar kitos įstaigos vykdomos veiklos, laikoma, kad ta šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę toje valstybėje.

Šis skirsnis netaikomas transporto sutartims."

10 Pagal Briuselio konvencijos 14 straipsnio pirmąją pastraipą:

„Vartotojas gali kelti bylą kitai sutarties šaliai arba Susitariančiosios valstybės, kurioje ta šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismuose arba Susitariančiosios valstybės, kurioje jis pats turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę, teismuose."

11 Nuo šios jurisdikcijos taisyklės galima nukrypti tik laikantis Briuselio konvencijos 15 straipsnyje, esančiame Konvencijos II skyriaus 4 skirsnyje, numatytų sąlygų.

Susijusios nacionalinės teisės nuostatos

12 Austrijos vartotojų teisių gynimo įstatymo 5 j straipsnis (BGBl. I 1979/140) yra išdėstytas taip:

„Įmonės, kurios kreipiasi į konkretų vartotoją žadėdamos jam įteikti laimėtą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pasiūlymais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo konkretų prizą, privalo jam jį įteikti; šio prizo taip pat gali būti reikalaujama teismine tvarka."

13 Šia nuostata vartotojų teisių gynimo įstatymas buvo papildytas Austrijos įstatymo dėl nuotolinės prekybos sutarčių, priimto perkeliant į nacionalinę teisę 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL L 144, p. 19) 4 straipsniu (BGBl. I, 1999, p. 185).

14 Ši nuostata įsigaliojo 1999 m. spalio 1 dieną.

15 *Oberlandesgericht Innsbruck* sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pažymi, kad šio 5 j straipsnio tikslas yra suteikti vartotojams teisę pateikti ieškinį siekiant užtikrinti „pažado įteikti laimėtą prizą" vykdymą, kai šis buvo suklaidintas dėl to, jog pardavėjas susisiekė su vartotoju asmeniškai sudarydamas įspūdį, kad šis laimėjo prizą, nors tikrasis šios veiklos tikslas – prekių užsakymo paskatinimas – laiške buvo nurodytas mažu šriftu arba mažai matomoje vietoje ir sunkiai suprantamomis nuostatomis.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 Iš pagrindinės bylos medžiagos matyti, kad 2001 m. pradžioje P. Engler iš prekių pagal užsakymus paštu pardavimu užsiimančios bendrovės *Janus Versand* gavo asmeniškai jai adresuotą laišką. Laiške buvo „mokėjimo pranešimas", kurio forma ir turinys gavėjai leido patikėti, kad ji laimėjo šios bendrovės organizuotos „loterijos piniginį prizą", kurį sudarė 455 000 Austrijos šilingų, kartu su šios bendrovės, kuri taip pat veikė „Handelskontor Janus GmbH" vardu, parduodamų prekių katalogu su pridėta „užsakymo pateikti pavyzdį be įsipareigojimų" forma. P. Engler išsiųstame reklaminiame buklete *Janus Versand* nurodė, kad su ja galima susisiekti ir internetiniu adresu http://www.janus-versand.com/.

17 „Mokėjimo pranešimo" pavadinimo vietoje užrašytas žodis „patvirtinimas" bei ryškiu šriftu nurodytas laimėjęs numeris. Kaip šio pranešimo apie išmoką gavėjo pavardė bei adresas, buvo nurodyti P. Engler pavardė bei adresas, visą užrašą lydėjo žodžiai „asmeniškai – neperleidžiamas". Mokėjimo pranešime taip pat ryškiu šriftu nurodyta laimėjimo suma skaičiais (455 000 Austrijos šilingų), po ja ta pati suma parašyta žodžiais, taip pat užrašytas patvirtinimas, po kuriuo pasirašė Ulrich Mändercke, kad „nurodyta prizo suma yra teisinga ir atitinka mūsų turimus dokumentus"; prie šio parašo nurodyta žyma „pripažintų ir prisiekusių ekspertų biuras". Be to, P. Engler buvo prašoma prie „mokėjimo pranešimo" nurodytoje vietoje priklijuoti prie laiško pridedamą „oficialią biuro vinjetę" ir „užsakymo pateikti pavyzdį be įsipareigojimų" formą grąžinti *Janus Versand*. „Mokėjimo pranešime" taip pat yra datai ir parašui skirtas langelis, kurį nurodoma „užpildyti", bei mažu šriftu surašytos dalyvavimo sąlygos bei tariamai laimėto prizo atsiėmimo sąlygos. P. Engler „mokėjimo pranešime" turėjo pažymėti, kad ji sutinka su šiomis sąlygomis. Galiausiai šis „mokėjimo pranešimas" ragina gavėją tinkamai užpildytą dokumentą prie jo pridėtame voke išsiųsti „šiandien" tam, kad tuo remiantis būtų galima veikti toliau.

18 P. Engler, kaip *Janus Versand* buvo nurodžiusi, grąžino bendrovei „mokėjimo pranešimą", nes manė, kad to pakanka žadėtajam 455 000 Austrijos šilingų prizui gauti.

19 Iš pradžių *Janus Versangt* iš viso nesureagavo, o vėliau atsisakė P. Engler išmokėti šią sumą.

20 P. Engler Austrijos teismui pateikė ieškinį *Janus Versand,* iš esmės remdamasi Vartotojų teisių gynimo įstatymo 5 j straipsniu ir siekdama iš *Janus Versand* prisiteisti 455 000 Austrijos šilingų sumą, bylinėjimosi bei papildomas išlaidas. P. Engler nuomone, turint omeny, kad *Janus Versand,* pažadėdama įteikti prizą, ją paskatino su bendrove sudaryti prekių pirkimo sutartį, šis ieškinys yra kilęs iš sutartinių teisinių santykių. Tačiau šis ieškinys taip pat yra grindžiamas ir kitais teisiniais pagrindais, ypač iki sutarties sudarymo kilusių pareigų pažeidimu. Tuo atveju, jei nebūtų patenkintas pirmasis reikalavimas, ieškovė mano, kad jos ieškinys yra kilęs iš deliktinių arba kvazideliktinių teisinių santykių.

21 *Janus Versand* ginčijo Austrijos teismų jurisdikciją nagrinėti minėtą ieškinį, pabrėždama, kad, pirma, laiškas, kuriuo grindžiamas ieškinys, buvo siųstas ne jos, o *Handelskontor Janus GmbH,* bendrovės, kuri yra atskiras teisės subjektas; antra, P. Engler ji nepažadėjo jokio prizo ir, trečia, su ieškove neturėjo jokių sutartinių teisinių santykių.

22 Kadangi ieškovė neįrodė ryšio tarp *Janus Versand* ir pažadėjusio įteikti laimėjimą siuntėjo, t. y. „*Handelskontor Janus GmbH*, Postfach 1670, Abt. 3 Z 4, D-88106 Lindau", 2001 m. spalio 2 d. *Landesgericht Feldkirch* (Austrija) atmetė P. Engler ieškinį dėl kompetencijos nagrinėti šią bylą neturėjimo.

23 P. Engler šį sprendimą apeliacine tvarka apskundė *Oberlandesgericht Innsbruck*.

24 Šis teismas mano, kad sprendžiant tarptautinės jurisdikcijos klausimą reikia atsižvelgti į Briuselio konvenciją. Šiuo požiūriu svarbu nustatyti, ar P. Engler ieškinys turi būti laikomas pagrįstu sutartine teise Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme, ar jis pareikštas iš delikto ar kvazidelikto to paties straipsnio 3 punkto prasme, ar jis yra grindžiamas šios Konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktu.

25 Prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas pastebi, kad panašus klausimas Teisingumo Teismui buvo pateiktas *Oberster Gerichtshof* (Austrija) nagrinėtoje pagrindinėje byloje; jis buvo svarstomas 2002 m. liepos 11 d. byloje *Gabriel* (C-96/00, Rink. p. I-6367), kurioje sprendimas priimtas po to, kai Teisingumo Teismui buvo pateiktas prašymas dėl šio prejudicinio sprendimo priėmimo, tačiau tos bylos pagrindinės faktinės aplinkybės skiriasi nuo šios bylos. Iš tikrųjų *Gabriel* byloje nagrinėjama įmonė nurodė, kad dalyvavimas loterijoje bei atitinkamai tariamai laimėto prizo išmokėjimas priklauso nuo to, ar prieš tai vartotojas yra

pateikęs užsakymą, o *Oberlandesgericht Innsbruck* nagrinėjamos bylos atveju laimėjimo įteikimas nepriklauso nei nuo vartotojo užsakytų prekių, nei nuo *Janus Versand* prekių pristatymo. Šiam tikslui visiškai pakako grąžinti „mokėjimo pranešimą".

26 Vis dėlto kartu su pranešimu apie tariamą laimėjimą vartotojas gavo prekių, kuriomis prekiauja *Janus Versand,* katalogą ir „užsakymo pateikti pavyzdį be įsipareigojimų" formą, kuria gavėjas buvo akivaizdžiai skatinamas sudaryti šios bendrovės siūlomų prekių pirkimo sutartį. Prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas iš to daro išvadą, kad byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Gabriel,* prekių pirkimo sutartis buvo sudaryta, o šios bylos atveju, priešingai, neatsižvelgiant į pažadėtą laimėjimą, kurį prireikus galima vertinti atskirai, tarp šalių susiklostė tik iki sutarties sudarymo atsiradę santykiai.

27 Manydamas, kad tokiomis aplinkybėmis bylos sprendimas priklauso nuo Briuselio konvencijos išaiškinimo, *Oberlandesgericht Innsbruck* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal Briuselio konvenciją <...> Austrijos vartotojų teisių gynimo įstatymo 5 j straipsnio <...> redakcijos po Austrijos įstatymo dėl nuotolinės prekybos sutarčių 1 straipsnio 2 dalimi padarytų pakeitimų <...> vartotojui suteikiama teisė pareikšti ieškinį, leidžianti jam reikalauti iš įmonių tariamai laimėto prizo tais atvejais, kai šios įmonės kreipiasi į konkretų vartotoją žadėdamos įteikti laimėtą prizą ar su kitais panašaus pobūdžio pranešimais, suformuluotais taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog laimėjo tam tikrą prizą, yra:

a) teisė, atsiradusi iš sutartinių teisinių santykių 13 straipsnio (pirmosios pastraipos) 3 punkto prasme;

arba

b) teisė, atsiradusi iš sutartinių teisinių santykių 5 straipsnio 1 punkto prasme;

arba

c) teisė, kylanti iš delikto ar kvazidelikto 5 straipsnio 3 punkto prasme,

jei protingas vartotojas iš gautų dokumentų galėjo pagrįstai manyti, kad jam priklausančiai sumai pareikalauti pakanka tik grąžinti pridėtą mokėjimo pranešimą, ir kad prizo išmokėjimas nepriklausė nei nuo užsakymo pateikimo, nei nuo prizą pažadėjusios įmonės prekių pristatymo, nors kartu su tariamo prizo pažadu vartotojas gavo ir tos pačios įmonės prekių katalogą su pridėtu neprivalomos užsakymo formos egzemplioriumi?"

Dėl prejudicinio klausimo

28 Atsižvelgiant į pagrindinės bylos faktines aplinkybes, pateiktu klausimu iš esmės klausiama, ar Briuselio konvencijoje numatytos jurisdikcijos taisyklės privalo būti aiškinamos taip, kad ieškinys, kuriuo Susitariančioje valstybėje, kur yra nuolatinė

vartotojo gyvenamoji vieta, bei pagal šios valstybės teisės aktus vartotojas siekia iš prekių pagal užsakymus pardavimo paštu bendrovės, įsteigtos kitoje Susitariančioje valstybėje, prisiteisti tariamai laimėtą prizą, yra kilęs iš sutartinių teisinių santykių šios Konvencijos 5 straipsnio 1 punkto arba 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto prasme, ar kadangi ši bendrovė vartotojui asmeniškai išsiuntė laišką, sudariusį įspūdį, kad kai tik vartotojas grąžins prie jo pridėtą „mokėjimo pranešimą", gaus prizą, ir kadangi laiške dar buvo reklaminis tos pačios bendrovės prekių katalogas su pridėta „užsakymo pateikti pavyzdį be įsipareigojimų" forma, nors prizo įteikimas nepriklausė nuo prekių užsakymo, todėl vartotojas nepateikė užsakymo, tas ieškinys kilęs iš deliktinių arba kvazidelikinių teisinių santykių šios Konvencijos 5 straipsnio 3 punkto prasme.

29 Norint atsakyti į taip performuluotą klausimą, pirmiausiai primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką ieškinių, kilusių iš deliktinių ar kvazideliktinių teisinių santykių, samprata pagal Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punktą reiškia bet kokį ieškinį, kuriuo siekiama įrodyti atsakovo atsakomybę, ir jis nėra susijęs su sutartiniais teisiniais santykiais Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme (be kita ko, žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Kalfelis,* 189/87, Rink. p. 5565, 17 punktą; 1992 m kovo 26 d. Sprendimo *Reichter ir Kockler,* C-261/90, Rink. p. I-2149, 16 punktą; 1998 m. spalio 27 d. Sprendimo *Réunion européenne ir kt.*, C-51/97, Rink. p. I-6511, 22 punktą; minėto sprendimo *Gabriel* 33 punktą ir 2002 m. spalio 1 d. Sprendimo *Henkel* C-167/00, Rink. p. I-8111, 36 punktą).

30 Iš to išplaukia, kad, visų pirma, svarbu nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas ieškinys yra kilęs iš sutartinių teisinių santykių.

31 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktas yra susijęs su bendro pobūdžio sutartiniais teisiniais santykiais, o šios Konvencijos 13 straipsnis būtent taikytinas vartotojų sudaromoms įvairių rūšių sutartims.

32 Todėl Briuselio konvencijos 13 straipsnis yra *lex specialis* jos 5 straipsnio 1 punkto atžvilgiu; todėl, visų pirma, turi būti nustatyta, ar turintis šio sprendimo 28 punkte performuluotame prejudiciniame klausime nurodytus požymius ieškinys patenka bent į vienos iš šių dviejų nuostatų taikymo sritį.

33 Kaip Teisingumo Teismas ne kartą yra pabrėžęs, siekiant užtikrinti vienodą Konvencijos taikymą visose Susitariančiose valstybėse, Briuselio konvencijoje vartojamos sąvokos, būtent jos 5 straipsnio 1 ir 3 punktuose ir 13 straipsnyje, privalo būti aiškinamos atskirai, atsižvelgiant į Konvencijos sistemą ir tikslus (žr. 1978 m. birželio 21 d. Sprendimo *Bertrand*, 150/77, Rink. p. 1431, 14–16 punktus; 1993 m. sausio 19 d. Sprendimo *Shearson Lehman Hutton*, C-89/91, Rink. p. I-139, 13 punktą; 1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, Rink. p. I-3767, 12 punktą; 1999 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Mietz*, C-99/96, Rink. p. I-2277, 26 punktą ir minėto sprendimo *Gabriel* 37 punktą).

34 Būtent dėl Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos Teisingumo Teismas, remdamasis prieš tai esančiame punkte minėtais kriterijais, jau yra nusprendęs, kad šios nuostatos 3 punktas taikomas tik tuo atveju, jei, pirma, ieškovas yra galutinis privatus vartotojas, neužsiimantis jokia komercine ar profesine veikla, antra, jei ieškinys susijęs su jo ir pardavėjo sudaryta sutartimi dėl prekių ar paslaugų pardavimo, iš kurios kyla abiejų sutarties šalių abipusės bei tarpusavyje susijusios prievolės, ir, trečia, jei yra įvykdytos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto a ir

b papunkčiuose numatytos sąlygos (žr. minėto sprendimo *Gabriel* 38–40 ir 47–51 punktus).

35 Tačiau konstatuotina, kad pagrindinė byla atitinka ne visas šias sąlygas.

36 Neginčytina, kad esant tokiai situacijai, kai pagrindinės bylos ieškovė yra vartotoja Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos prasme, pardavėjas tam, kad paskatintų vartotoją sutikti su pasiūlymu, kreipėsi į ją asmeniškai išsiųsdamas laišką su pažadu įteikti laimėtą prizą kartu su pridėtu katalogu bei užsakymo forma, siūlančia Susitariančioje valstybėje, kurioje yra vartotojos nuolatinė gyvenamoji vieta, pirkti prekes, į vartotoją kreipėsi šios nuostatos 3 punkto pirmojoje pastraipoje numatytais būdais. Vis dėlto šiuo atveju po pardavėjo pasiūlymo sutartis, pagal kurią šalys būtų prisiėmusios abipuses prievoles dėl vieno iš tam tikrų minėtoje nuostatoje išvardytų daiktų, tarp vartotojo ir profesionalaus pardavėjo nebuvo sudaryta.

37 Konstatuotina, kad iš pagrindinės bylos aišku, jog vartotojos tariamai laimėto prizo įteikimas nepriklausė nuo sąlygos, ar ji užsisakys *Janus Versand* siūlomų prekių, ir iš tikrųjų P. Engler nepateikė jokio užsakymo. Be to, iš bylos medžiagos nėra aišku, kad reikalaudama sumokėti pažadėtąjį laimėjimą, ji suvokė, jog kažkokiu būdu įsipareigojo bendrovei netgi dėl galimų nuostolių dėl laimėjimo atsiėmimo.

38 Tokiomis pagrindinės bylos aplinkybėmis P. Engler pateiktas ieškinys iš esmės negali būti laikomas kilusiu iš sutartinių teisinių santykių Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto prasme.

39 Priešingai nei teigia P. Engler ir Austrijos vyriausybė, toks konstatavimas nėra negaliojantis dėl tikslo, kuriuo grindžiama minėta nuostata, būtent užtikrinti vartotojo, kaip silpnesnės šalies, apsaugą, arba dėl tos aplinkybės, kad šiuo atveju konkrečiam vartotojui buvo nusiųstas *Janus Versand* laiškas su pridėta „užsakymo pateikti pavyzdį be įsipareigojimų" forma, skirta paskatinti jį užsisakyti šios bendrovės parduodamas prekes.

40 Iš tikrųjų iš 13 straipsnio formuluotės matyti, kad jis nedviprasmiškai numato vartotojo „sudarytas sutartis" dėl „paslaugų ar prekių pirkimo".

41 Šio sprendimo 36–38 punktuose pateikiamas išaiškinimas grindžiamas ir Briuselio konvencijos II skyriaus 4 skirsnyje numatytų jurisdikcijos taisyklių dėl vartotojų sudarytų sutarčių vieta Konvencijos sistemoje.

42 Briuselio konvencijos 13-15 straipsniai yra šios Konvencijos 2 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatyto bendro principo, suteikiančio jurisdikciją

Susitariančiosios valstybės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismams, išimtis.

43 Iš to išplaukia, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Briuselio konvencijos 13–15 straipsniuose numatytos specialios jurisdikcijos taisyklės privalo būti aiškinamos siaurai, neišeinant už Konvencijoje aiškiai suformuluotų hipotezių (būtent žr. minėto sprendimo *Bertrand* 17 punktą; sprendimo *Shearson Lehman Hutton* 14–16 punktus; sprendimo *Benincasa* 13 punktą ir sprendimo *Mietz* 27 punktą).

44 Kadangi šio sprendimo 28 punkte performuluotame prejudiciniame klausime ieškiniui netaikomas Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punktas, svarbu išnagrinėti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas ieškinys gali būti kilęs iš sutartinių teisinių santykių šios Konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme.

45 Šiuo aspektu visų pirma konstatuotina, kad iš pačios formuluotės matyti, jog Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktas nereikalauja, kad sutartis jau būtų sudaryta (žr. 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Tacconi*, C-334/00, Rink. p. I-7357, 22 punktą).

46 Primintina, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog jurisdikcija nagrinėti ginčus, kilusius iš sutartinių prievolių, privalo būti nustatoma pagal Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktą ir kad ji taip pat taikytina ir tuo atveju, jei sutarties, kuria yra grindžiamas ieškinys, buvimas yra šalių ginčo objektas (žr. 1982 m. kovo 4 d. Sprendimo *Effer*, 38/81, Rink. p. 825, 7 ir 8 punktus).

47 Be to, iš teismo praktikos matyti, jog prievolės, pagrįstos organizacijos ir jos narių priklausomybės ryšiais, privalo būti traktuojamos kaip susijusios su sutartiniais teisiniais santykiais Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme, nes priklausymas privačios teisės organizacijai sukuria tarp jai priklausančių asmenų stiprius tokio paties pobūdžio ryšius kaip ir tarp sutarties šalių (žr. 1983 m. kovo 22 d. Sprendimo *Peters*, 34/82, Rink. p. 987, 13 ir 15 punktus).

48 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad, kaip pastebėjo generalinis advokatas savo išvados 38 punkte, Teisingumo Teismas Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkte numatytos sąvokos „ieškiniai, kilę iš sutartinių teisinių santykių" neaiškina siaurai.

49 Darytina išvada, kad šio sprendimo 38 ir 44 punktuose nurodytos išvados, kuriomis remiantis ieškinys pagrindinėje byloje nebuvo kilęs iš sutartinių teisinių santykių Briuselio konvencijos 13 straipsnio pirmosios pastraipos prasme, savaime neprieštarauja tam, kad šis ieškinys būtų kilęs iš sutartinių teisinių santykių šios Konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme.

50 Siekiant nustatyti, ar pagrindinėje byloje yra toks atvejis, primintina, jog iš teismų praktikos matyti: jei Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punktas nereikalauja, kad būtų sudaryta sutartis, vis dėlto, kadangi nacionalinio teismo jurisdikcija, susijusi su sutartiniais santykiais nustatoma atsižvelgiant į nagrinėjamos prievolės įvykdymo vietą, taikant šią nuostatą būtina nustatyti pačią prievolę (žr. minėto sprendimo *Tacconi* 22 punktą). Teisingumo Teismas jau kelis kartus nusprendė, kad sutartinių santykių sąvoka minėtos nuostatos prasme nėra taikoma tokioms situacijoms, kai nėra jokio vienos šalies kitos šalies atžvilgiu laisvai prisiimtų prievolių (1992 m. birželio 17 d. Sprendimo *Handte*, C-26/91, Rink. p. I-3967, 15 punktas; minėto sprendimo *Réunion européenne ir kt.* 17 punktas; minėto *Tacconi* sprendimo 23 punktas ir 2004 m. vasario 5 d. Sprendimo *Frahuil*, C-265/02, Rink. p. I-1543, 24 punktas).

51 Vadinasi, laisvai prisiimta vieno asmens kito asmens atžvilgiu teisinė prievolė, kuria grindžiamas ieškovo ieškinys, sutartinių teisinių santykių atveju preziumuojama kaip 5 straipsnio 1 punkte numatytos specialios jurisdikcijos taisyklės prielaida.

52 Šiuo požiūriu prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas konstatavo, kad profesionalus pardavėjas, vartotojui neprašius, savo iniciatyva į jo nuolatinę gyvenamąją vietą išsiuntė laišką, kurioje vartotojas įvardijamas kaip prizo laimėtojas.

53 Toks gavėjams skirtas, siuntėjo pasirinktais būdais ir remiantis tik jo valia išsiųstas laiškas gali būti „laisvai prisiimta" prievolė šio sprendimo 50 punkte minėtos teismų praktikos prasme.

54 Be to, pagal prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusį teismą pardavėjo tokiomis aplinkybėmis duotas laimėjimo pažadas, neatkreipiant dėmesio į pinkles, ir naudojant formas, kurios vartotoją klaidino skatindamos sudaryti sutartį ir įsigyti šio prekiautojo siūlomų prekių, galėjo laiško gavėjui leisti patikėti, jog prizas jam bus įteiktas, kai grąžins pridėtą „mokėjimo pranešimą".

55 Iš prašyme dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo perduotos bylos medžiagos matyti, kad vartotojas, ginčijamo laiško gavėjas, paprašydamas pervesti tariamai jo laimėtą prizą, aiškiai sutiko su jam pažadėtu laimėjimu.

56 Vadinasi, bent jau nuo šio momento tokiomis pagrindinės bylos aplinkybėmis pardavėjo laisva valia atliktas veiksmas privalo būti nagrinėjamas kaip veiksmas, galintis būti panašus į sutartiniais santykiais jį susaistančią prievolę. Todėl galutinė ir prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusiam teismui privaloma kvalifikacija: šio sprendimo 50 punkte teismų praktikos numatyta sąlyga dėl vienos šalies privalomos prievolės kitai šaliai buvimo šiuo atveju galima laikyti patenkinta.

57 Pabrėžtina, kad tokio pagrindinėje byloje nagrinėjamo vartotojo ieškinio tikslas yra prisiteisti iš profesionalaus pardavėjo laimėtą prizą, kurį šis atsisakė sumokėti. Todėl ieškinio pagrindas būtent yra ginčijamo laimėjimo pažadas, nes akivaizdus naudos gavėjas ieškiniui pagrįsti nurodo pažado neįvykdymą.

58 Iš to išplaukia, kad visos būtinos Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto taikymo sąlygos pagrindinės bylos atveju yra patenkintos.

59 Dėl generalinio advokato išvados 48 punkte nurodytų motyvų, kad pats faktas, jog profesionalus pardavėjas iš tikrųjų neketino laiško gavėjui suteikti žadėto laimėjimo,

šiuo atžvilgiu nėra svarbus. Atsižvelgiant į tai, kas buvo pasakyta šio sprendimo 45 punkte, tas pats pasakytina ir apie aplinkybę, kad prizo įteikimas nepriklausė nuo prekių užsakymo ir kad vartotojas nepateikė tokio užsakymo.

60 Kadangi šiomis sąlygomis toks ieškinys, kokį pareiškė P. Engler prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusiame teisme, patenka į Briuselio konvencijos 5 straipsnio 1 punkto taikymo sritį, nėra būtina nagrinėti, kaip išplaukia iš šio sprendimo 29 punkto, ar būtų taikomas šios Konvencijos 5 straipsnio 3 punktas.

61 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Briuselio konvencijoje numatytos jurisdikcijos taisyklės privalo būti aiškinamos šitaip:

— ieškinys, kuriuo vartotojas, pagal Susitariančios valstybės, kur yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisės aktus siekia prisiteisti iš prekių pardavimu pagal užsakymus paštu užsiimančios bendrovės, įsteigtos kitoje Susitariančioje valstybėje, tariamai laimėtą prizą, yra kilęs iš sutartinių teisinių santykių šios Konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme su sąlyga, kad, pirma, ši bendrovė, siekdama paskatinti vartotoją sudaryti sutartį, jam asmeniškai išsiuntė laišką, sudarydama įspūdį, kad prizas bus įteiktas, kai jis grąžins prie laiško pridėtą „mokesčio pranešimą“, ir kad, antra, šis vartotojas sutinka su pardavėjo nustatytomis sąlygomis ir tinkamai pareikalauja sumokėti pažadėtą prizą,

— priešingai, nors šiame laiške, be kita ko, buvo tos pačios bendrovės prekių katalogas su pridedama „užsakymo pateikti pavyzdį neįsipareigojant“ forma, nei

aplinkybė, kad prizo suteikimas nepriklauso nuo prekių užsakymo, nei tai, kad vartotojas iš tiesų nepateikė tokio užsakymo, neturi reikšmės pirmiau pateiktam išaiškinimui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

Jurisdikcijos taisyklės, numatytos 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijoje dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo, 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo, 1989 m. gegužės 26 d. Konvencijos dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos

Respublikos prisijungimo ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo, privalo būti aiškinamos taip, kad:

— **ieškinys, kuriuo vartotojas, pagal Susitariančios valstybės, kur yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisės aktus siekia prisiteisti iš prekių pardavimu pagal užsakymus paštu užsiimančios bendrovės, įsteigtos kitoje Susitariančioje valstybėje, tariamai laimėtą prizą, yra kilęs iš sutartinių teisinių santykių šios Konvencijos 5 straipsnio 1 punkto prasme su sąlyga, kad, pirma, ši bendrovė, siekdama paskatinti vartotoją sudaryti sutartį, jam asmeniškai išsiuntė laišką, sudarydama įspūdį, kad prizas bus įteiktas, kai jis grąžins prie laiško pridėtą „mokesčio pranešimą", ir kad, antra, šis vartotojas sutinka su pardavėjo nustatytomis sąlygomis ir tinkamai pareikalauja sumokėti pažadėtą prizą,**

— **priešingai, nors šiame laiške, be kita ko, buvo tos pačios bendrovės prekių katalogas su pridedama „užsakymo pateikti pavyzdį be įsipareigojimų" forma, nei aplinkybė, kad prizo suteikimas nepriklauso nuo prekių užsakymo, nei tai, kad vartotojas iš tiesų nepateikė tokio užsakymo, neturi reikšmės pirmiau pateiktam išaiškinimui.**

Parašai.